

**KUSTODIAT ZA SLOVENSKE IZSELJENCE,
ZAMEJCE, PRIPADNIKE NARODNIH MANJŠIN
IN DRUGIH ETNIJ V SLOVENIJI**
Projekt priprave ponovne vzpostavitve v SEM

Tanja Roženberger

254

Slovenski etnografski muzej (SEM) je že leta 1999 vzpostavil samostojen Kustodiat za slovenske izseljence, zamejce, pripadnike narodnih manjšin in drugih etnij v Sloveniji, ki je deloval do leta 2011. Delo je vodila kolegica dr. Daša Koprivec, strokovno pa se je posvečala predvsem temi slovenskega izseljenstva in sistematično zbirala raznorodno gradivo z obravnavanega področja. V zbirki Kustodiata tako hranimo fotografije, pisma, dokumente, stanovanjsko opremo, različne osebne predmete, ki so povezani z ohranjanjem narodnostne identitete posameznikov, družin in skupin v tujini. Gradivo je bilo redno predstavljano na občasnih tematskih razstavah doma in po svetu, v drugih sorodnih institucijah, na ogled je na obeh stalnih razstavah SEM. Zbirka je v celoti muzeološko urejena, gradivo je digitalizirano in deloma dostopno na svetovnem spletu. Rezultate raziskav je dr. Daša Koprivec tudi redno publicirala v znanstveni periodiki muzeja Etnolog in drugih izdajah.

Z odhodom strokovnjakinje zaradi težke bolezni je Kustodiat prenehal z rednim, sistematičnim in uspešnim delovanjem, zaradi vladnih ukrepov krčenja zaposlenih v javnem sektorju pa nadomestna zaposlitev žal ni bila izvedljiva. Na nujnost ponovnega rednega delovanja v tematiki migracij SEM opozarja že ves čas, saj je tudi edini nacionalni muzej, ki ima za to področje ustanovljen poseben oddelek. Kustodiat že v samem naslovu nakazuje eno najbolj aktualnih in kompleksnih vsebin sodobnega sveta globalnih migracij, zato je aktivno delo na tem področju med prioritetai muzeja. V prizadevanjih za ponovno aktiviranje kustodiata je izpostavljeno širše zavedanje, da je le-ta tudi pomemben prostor za preseganje nestrpnosti, predsodkov in izključevanja ter prispeva k spoznavanju etnične in kulturne različnosti v Sloveniji.

Na podlagi večletnih prizadevanj, opozoril in argumentacij o nujnosti rednega in ponovnega delovanja muzeja na področju celotnega slovenskega matičnega prostora, področju slovenskega izseljenstva in migracij ter področju pripadnikov narodnih in priseljskih skupnosti in drugih etnij v Sloveniji je nekdanji direktorici muzeja dr. Tanji Roženberger na Ministrstvu za kulturo uspelo pridobiti kratkoročni *Projekt priprave ponovne vzpostavitve izvajanja javne službe v Kustodiatu za slovenske izseljence, zamejce, pripadnike narodnih manjšin in drugih etnij v Sloveniji v Slovenskem etnografskem muzeju*. Slednja je projekt tudi vodila.

Kratkoročni projekt je bil usklajen s strateškimi dokumenti SEM in sledi zastavljenim ciljem, ki so: redno izvajanje matične službe, kontinuirano dopolnjevanje in upravljanje obstoječe zbirke po kriterijih sprejete zbiralne strategije SEM, celostna dostopnost in digitalizacija gradiva, večanje prepoznavnosti identitete zbirke in kustodiat v Sloveniji in mednarodnem prostoru, povezovanje z drugimi kustodiat SEM ter vzpostavitev mreže sodelavk, sodelavcev doma in v tujini, vzpostavitev mreže institucij v Sloveniji in vključevanje v programe izobraževanja in usposabljanja.

V času trajanja projekta, ki je potekal od novembra 2020 do septembra 2021, se je izvedla evidenca zbirke in celosten pregled opravljenega dela na področju kustodiat, pripravljen je predlog strategije. Ponovno so bili vzpostavljeni kontakti s posamezniki – sogovorniki in z različnimi znanstvenoraziskovalnimi in izobraževalnimi ustanovami ter združenji (Narodna in univerzitetna knjižnica, Arhiv Republike Slovenije, ZRC SAZU – Inštitut za slovensko izseljenstvo in migracije, Inštitut za narodnostna vprašanja, Filozofska fakulteta, Fakulteta za humanistične študije Koper, Združenje EPEKA, socialno podjetje, Združenje Slovenska izseljenska matica ...). Izpostavljeno je sistematično dopolnjevanje zbirke tudi v okviru nesnovne dediščine in dokumentacije pričevanj in spominov, dinamičen razstavni program z dopolnjevanjem stalnih razstav muzeja (predlog umestitve dela in življenja dr. Branislave Sušnik na stalno razstavo Med naravo in kulturo, postavitve Galerije Slovenci po svetu – predstavitev dela, življenja in dosežkov Slovencev in Slovenk v zamejstvu in med izseljenci).

Spletni kolokvij
DR. BRANISLAVA SUŠNIK: REFLEKSIJE
26. november 2020

Program kolokvija

Uvod v kolokvij
dr. Tanja Roženberger, Slovenski etnografski muzej

La Doctora: življenje in delo slovenske znanstvenice v Paragvaju
dr. Marja Mojca Tečej, avtorica razstave,
Primorska univerza, Fakulteta za humanistične študije

Dr. Branislava Sušnik in njeno 45-letno delo v Etnografskem muzeju Andrés Barbero
dr. Adeline Pusineri, Etnografski muzej Andrés Barbero

Predstavitve spremljajoče publikacije o razstavi in nastajanju
Tina Palaić, urednica publikacije, Slovenski etnografski muzej

Sodelujejo:
dr. Tanja Roženberger, dr. Marja Mojca Tečej,
mag. Jasna Kralj Pavlovec, arhitektura razstave
in Danijela Grčić, oblikovanje razstave.

Spletni kolokvij *Dr. Branislava Sušnik: Refleksije* (posnetek zaslona)

Poleg rednega dela sta v času trajanja projekta potekala tudi dva razstavna projekta. Intenzivno je bilo delo na projektu *La Doctora – življenje in delo slovenske znanstvenice v Paragvaju*, ob stoletnici rojstva dr. Branislave Sušnik, ki je obsegalo usklajevanje in povezovanje z Etnografskim muzejem Dr. Andrés Barbero v Asunciónu, vodenje projekta občasne razstave (spletno odprtje razstave 20. aprila 2021), usklajevanje za predpremierno

predvajanje dokumentarnega filma *Spomini na Branko Sušnik* (režiser Diego Segovia, CineVEcinO, Paragvaj, 20. april 2021), izvedbo spletnega kolokvija *Dr. Branislava Sušnik – refleksije* (26. november 2020), sodelovanje pri spletnem seminarju *Paragvaj, kot ga je spoznala in živela Branislava Sušnik* (organizatorji Veleposlaništvo Paragvaj na Dunaju, MZZ RS in SEM, 23. november 2020), sodelovanje pri znanstvenem mednarodnem simpoziju *Branislava Sušnik in sodobniki – ambasadorji slovenske znanosti v Južni Ameriki* (predstavitev rezultatov istoimenskega ciljnoraziskovalnega projekta, ki ga je v letu mednarodnega obeleževanja stote obletnice rojstva dr. Branislave Sušnik vodil Inštitut za medkulturne študije UP FHŠ v sodelovanju s Filozofsko fakulteto Univerze v Ljubljani in Inštitutom za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU, CD, 27. maj 2021), soorganizacijo in izvedbo okrogle mize ob izidu revije *Dve domovini* z naslovom *Zgodbe migrantk, ki niso obstale pred zidovi* (sodelovanje z Inštitutom za slovensko izseljenstvo in migracije ZRC SAZU, 15. junij 2021) ter vzpostavitev, vodenje in izvedbo projekta evidence in digitalizacije zbirke v Asunciónu z vzpostavitvijo Fonda Branislave Sušnik – Zbirke digitalnih podatkov v SEM.

Sočasno je v sodelovanju z Narodno in univerzitetno knjižnico potekal projekt *Vtisi 30, spomini Slovenk in Slovencev po svetu na priznanje samostojne Slovenije*. V okviru te raziskave je bil pripravljen krajši vprašalnik o doživljanju osamosvojitvenih procesov in odzivih na razglasitev samostojne Slovenije, ki je bil po elektronski pošti razposlan slovenskim izseljencem po celem svetu, rojakom, ki živijo v sosednjih deželah, in povratnikom. Vtise so prispevali Slovenci in Slovenke iz slovenskega zamejskega prostora, držav nekdanje Jugoslavije, Evrope, Amerik, Azije, Avstralije ter povratnice in povratniki v matično domovino. Odzvalo se je 67 pričevalcev, od tega iz Avstralije in ZDA po deset, Argentine in Italije po devet, Združenega kraljestva pet, Hrvaške, Švedske in Francije po štirje, Kanade in Avstrije po tri, Švice in Nizozemske dva in po ena oseba iz Nemčije in Mehike. Intervjuji so zapisani in urejeni ter sodijo v fond *Spomini* kustodiata v SEM in v Zbirko knjižničnega gradiva Slovencev po svetu v Narodni in univerzitetni knjižnici. Razstavo *Vtisi 30* smo odprli 23. junija 2021 v SEM, tečejo pa pogovori za gostovanja obeh razstav v tujini.

Ob zaključku projekta je ponovno vzpostavljena aktivna mednarodna mreža, odzivi posameznic in posameznikov ter institucij doma in po svetu so zelo naklonjeni. Rezultati so dokazali nujnost, aktualnost in veliko raziskovalno potrebo po strokovnem delu v okviru Kustodiata. Projekt ponovne vzpostavitve Kustodiata je pridobil tudi moralno podporo Urada Vlade Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu, kar je izrazila ministrica dr. Helena Jaklitsch ob svojem vljudnostnem obisku muzeja in ogledu omenjenih razstav. Žal nadomestna zaposlitev še vedno ni izvedljiva, zato so prizadevanja za ponovno vzpostavitev kustodiata in nadomestno zaposlitev tudi v nadalje del strategije SEM.